

Utsjoen kunta
PI 41
99981 Utsjoki

LAUSUNTO

7.4.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Utsjoen kunnan lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä vuonna 2022

viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esityksi laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä vuonna 2022. VN/10790/2022, VN/10790/2022-MMM-1

Laissa säädettäisiin, että lohenkalastus olisi kiellettyä 1.6.2022-31.12.2022 Tenojoen vesistön lohennousualueilla.

Utsjoen kunta pitää tärkeänä Tenojoen lohikantojen suojelua ja oikeasuhtaisia lohenkalastusrajoituksia lohikantojen elpymiseksi. Toimia tarvitaan Tenon jokialueen lisäksi erityisesti Tenovuonolla, rannikkoalueella ja kauempana Pohjois-Atlantilla. Tenojoen lohikantojen elpymiseksi tarvitaankin viipymättä vastavuoroinen lohenkalastuskielto ja rajoitukset Norjan valtion alueella ja merialueella.

Utsjoen kunta vetoaa Suomen ja Norjan ministeriöihin tiiviimmän ja suunnitelmallisemman yhteistyön tarpeesta koskien toimia Tenovuonon rannikkoalueella ja Pohjois-Atlantilla Tenon lohikantojen elvyttämiseksi. Lohen kalastuksen rajoitustoimet yksin jokialueella ovat tehottomia, jos merialueen lohenpyyntiin ei puututa (ns kutuvaltioperiaate).

Lohikantojen tilaa tulisi pyrkiä parantamaan ennen kaikkea lohenpoikasia syövien petokalojen pyynnillä, ilmastonmuutoksen vaikutusten hillinnällä sekä lohen ja sen saaliselöiden merikalastukseen puuttumalla.

Erityisesti rannikkoalueiden kasvava lohen kassikasvatus on jo tutkimustenkin mukaan erittäin suuri uhka villilohelle. Kassikasvattamoista leviää kalatauteja sekä karkulaisia, jotka risteytyvät villilohien kanssa heikentäen näin villilohien geenejä. Lisäksi kassikasvattamot ovat osasyynä villakuoreen vähenemiseen Atlantilla, koska sitä pyydetään rehukalaksi. Pikkukala on tärkein lohen, turskan ja koljan ravinto meressä ja näin ollen meren ekosysteemi muuttuu.

Lohiekosysteemiin liittyvä tutkimus sekä toimet vieraslaji kyttyrälohen levinnäisyyden rajoittamiseksi ovat erittäin tärkeitä. Tenojoen kalastussopimuksen 15 artiklan mukaan osapuolten on käynnistettävä tarpeelliset toimet kalakantojen suojelemiseksi tarttuvilta kalasairauksilta sekä vieraslajeilta ja -kannoilta.

Valtioitten kalastusviranomaisten on varauduttava kyttyrälohen seuraavaan invaasioon kesällä 2023, jotta kesän 2021 ekokatastrofi ei toteudu. Kesällä 2021 Tenoon nousi yli 50 000 kyttyrälohta kun villilohia nousi vastaavasti 30 000 kpl.

Utsjoen kunta haluaa edelleen muistuttaa avoimen valmistelun ja aidon kuulemisen mahdollistamisesta Tenojoen kalastusrajoitusten valmistelussa erityisesti, kun rajoitetaan saamelaisten ja kalastusoikeuksien omistajien perusoikeuksien käyttöä ja toteutumista. Kesän 2023 kalastusmääräyksiä valmisteluun tulee varata enemmän aikaa vuorovaikutteiseen valmisteluun ja paikallisyhteisön kuulemiseen. Lisäksi vuosittain huhtikuun alussa voimaan tulevat kalastuskauden määräykset olisi syytä saada valmiiksi viimeistään tammikuun loppuun mennessä, jotta paikallinen yhteisö ehtii paremmin varautua ja sopeutua seuraavan kesän tilanteeseen.

Lopuksi Utsjoen kunta toteaa, että lakiesityksessä tuodaan seikkaperäisesti esille lohestuskiellon taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset Suomen ainoan saamelaisemmistöisen kunnan väestölle.

Vuoden 2021 Tenon lohenkalastuksen täyskiellosta on seurannut Utsjoen aluetalouteen noin 5 miljoonan euron menetykset. Tulevan kesän 2022 täysimääräisen lohestuskiellon kokonaistaloudelliset vaikutukset ovat samaa luokkaa: 5 miljoonaa euroa.

Tilanne on pienen kunnan asukkaiden ja kunnan talouden kannalta kestävä. Valtiovalta on tukenut kunnan taloudellisia menetyksiä tähän mennessä 300 000 euron AKKE-äkillisen rakennemuutoksen tukirahoituksella. Tuki on kuitenkin taloudellisiin menetyksiin nähden täysin riittämätön.

Utsjoen kunta vetoaakin valtioneuvostoon pikaisen tukipaketin valmistelun käynnistämiseksi Tenojoen lohenkalastuskiellosta aiheutuvien merkittävien taloudellisten menetysten korvaamiseksi. Utsjoen kunta tulee nimetä äkillisen rakennemuutoksen kunnaksi.

Utsjoella 7.4.2022

Taina Pieski
Kunnanjohtaja

JAKELU:

maa- ja metsätalousministeriö, kirjaamo
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
elinkeinoministeri Mika Lintilä
työministeri Tuula Haatainen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka